

RAZVIJANJE GRAMATIČKE KOMPETENCIJE UZ POMOĆ ADEKVATNIH STRATEGIJA UČENJA GRAMATIKE

Nikolina Božinović*

Američka visoka škola za management i tehnologiju, Dubrovnik

Strategije učenja danas su vrlo aktualno područje ispitivanja u glotodidaktici. Oxford (1990) ih označava kao postupke kojima se učenik služi kako bi poboljšao vlastito učenje. Primjena prikladnih strategija osigurava veći uspjeh u učenju i veću sigurnost. Za razvoj gramatičke kompetencije potrebno je razvijati efikasne strategije učenja gramatike. Riječ je prvenstveno o strategijama koje dozivaju gramatičke elemente u radno pamćenje kako bi uslijedila njihova obrada. U radu se daje prikaz teorijskih postavki vezanih za strategije učenja i ukazuje se na njihovu primjenu na područje učenja gramatike. Također se iznose rezultati opsežnijega istraživanja provedenog na Sveučilištu u Ženevi s učenicima njemačkoga kao stranoga jezika. Cilj istraživanja bio je dobiti uvid u način na koji učenici stranoga jezika usvajaju pravila njemačke gramatike. Rezultati su pokazali da se gramatika stranoga jezika usvaja na isti način kao i gramatika materinskoga jezika, i to prirodnim slijedom kroz faze usvajanja jezika. Istraživanje je također potvrdilo da pri vođenom usvajanju jezika, odnosno usvajanju jezika u didaktičkoj sredini, učenici koriste strategije usvajanja gramatike koje su slične onima koje su opservirane u uvjetima prirodnoga usvajanja jezika.

Ključne riječi: gramatička kompetencija, strategije učenja gramatike, vođeno usvajanje gramatike, kognitivne strategije

1. UVOD

Strategije učenja danas su vrlo aktualno područje ispitivanja u glotodidaktici. O'Malley i Chamot (1999) definiraju strategije učenja kao posebne načine procesuiranja informacija koje poboljšavaju razumijevanje, učenje i zadržavanje informacija. Učenik je aktivan sudionik u procesu učenja koji se „svjesno“ koristi različitim mentalnim strategijama u cilju organiziranja jezičnoga sustava koji uči i unapređenja vlastite kompetencije u jeziku cilju. Stoga uporaba prikladnih strategija učenja, tako i strategija učenja gramatike, povećava efikasnost i uspjeh u učenju, a ujedno omogućava i kontrolu učenja. Kognitivne strategije imaju veliku ulogu u procesu uspješnog učenja gramatike. Važno je naglasiti da je učenik

 svjestan koje su od strategija kojima se koristi doista i efikasne. Mihaljević Djigunović (2002) ističe da bi učenika također trebalo upoznati i sa strategijama koje ne poznaje, a pokazalo se da se njima služe uspješni učenici stranoga jezika. Stoga mogu biti od velike koristi razgovori s drugim učenicima i s nastavnikom. O važnosti odabira pojedine strategije govori i Cohen (1998) te navodi da upravo svjesno odabiranje razlikuje korištenje strategija od ostalih načina učenja. Učenici se razlikuju prema vlastitom odabiru strategija te biraju svjesno one strategije koje im najviše odgovaraju.

Cilj ovog rada je rasvijetliti ulogu strategija učenja gramatike u procesu učenja stranoga jezika, posebno u smislu eksplicitnoga i implicitnoga znanja koje učenici o gramatici posjeduju te s obzirom na optimalne uvjete u kojima bi se učenje gramatike trebalo odvijati. Također želimo nавести primjer relevantnoga istraživanja na ovom području.

2. ULOGA GRAMATIKE U NASTAVI STRANOГA JEZIKA

Poučavanje stranoga jezika dugo se vremena dovodilo u izravnu vezu s poučavanjem gramatike jer je gramatika imala vodeću ulogu u nastavi stranoga jezika. Bloomfield smatra da je učenje gramatike funkcionalno, ono mora učeniku pomoći da proširi poznavanje struktura s kojima se već susreo (Vilke, 1997:26). Tradicionalna i komunikacijska nastava stranoga jezika polazi od prepostavke da je moguće izravno posredovati gramatičku kompetenciju te da se može steći sposobnost ispravne gramatičke uporabe jezika na način da se nauče gramatička pravila i da se prikladno primjenjuju. Psiholingvistička istraživanja pak ne podupiru ovu tvrdnju te iz njih proizlazi da je eksplicitno gramatičko znanje kvalitativno druga vrsta znanja za razliku od sposobnosti produkcije gramatički ispravnog govora te da se ova sposobnost ne može nadomjestiti.

Gramatika zauzima središnje mjesto u učenju jezika, a dob učenika je ključni faktor u poučavanju gramatike. Blažević (2007) razlikuje produktivnu gramatiku od receptivne gramatike. Pod produktivnom gramatikom podrazumijeva strukture koje učenik sam proizvodi, dok pod pojmom receptivne gramatike podrazumijeva strukture koje učenik samo razumije, ali ih nije u stanju samostalno producirati. U tom kontekstu riječ je o gramatici koja ima za cilj posredovanje i razumijevanje jezičnoga sadržaja („Mitteilungsgrammatik“/ „Verstehensgrammatik“). Kako navodi Helbig (1992, u Blažević, 2007), svaki govornik mora posjedovati gramatičku kompetenciju, a svaka nastava stranoga jezika mora uključivati gramatiku bilo na implicitan ili eksplicitan način. Za mnoge nastavnike stranoga jezika gramatika predstavlja samo set pravila. Oni poučavaju gramatička pravila, a potom ih mehanički uvježbavaju. Rezultati ovakvog učenja gramatike učenicima su uglavnom nezanimljivi, a učenici grijese kada pokušavaju primijeniti određeno pravilo u novim situacijama. Druga skupina nastavnika slijedi model koji uopće ne predviđa poučavanje gramatike jer polazi od prepostavke da djeca usvajaju prvi jezik bez učenja gramatičkih pravila. Stoga se očekuje da će učenici naučiti drugi jezik na isti način kao i prvi, odnosno da će apsorbirati gramatička pravila na način kao što čuju, čitaju i koriste jezik u komunikacijskim aktivnostima. Model komunikacijske kompetencije balansira između navedena dva ekstremna pristupa i prihvata činjenicu da poučavanje gramatike pomaže učeniku u efikasnijem usvajaju jezika.

Krucijalno je pitanje treba li se učenicima gramatičko znanje posredovati na implicitan ili eksplicitan način te uz pomoć kojih strategija se novo znanje može povezati s postojećim. Prema Rampillon (Bachel, 2005), cilj učenja gramatike zapravo je vođenje učenika kroz mehaničko usvajanje struktura do razvijanja komunikacijske kompetencije. Razlikuje pojам „tehnika učenja“ (*Lerntecnik*) od pojma „strategija učenja“ (*Lernstrategie*). Pod tehnikom učenja podrazumijeva postupke kojima se koriste učenici kako bi učenje učinili uspješnijim, te ih klasificira u izravne i neizravne tehnike. U izravne tehnike ubraja strategije pamćenja i strategije jezične obrade, dok u neizravne tehnike ubraja tehnike samoregulacije, afektivne i društvene tehnike učenja. Na sličnu terminologiju nailazimo i kod Oxford (1990). Klasični primjeri strategija učenja gramatike odnose se na svjesno ponavljanje gramatičkoga sadržaja, imitaciju jezičnih oblika i učenje napamet. Učenici stranoga jezika kao i njihovi nastavnici često su frustrirani zbog neuočavanja izravne veze između gramatičkih pravila i sposobnosti izravne primjene istih, što upućuje na nesrazmjer između deklarativnoga i proceduralnoga znanja. Deklarativno znanje omogućuje učeniku da opiše gramatičko pravilo te da ga mehanički primjeni (*pattern practise drill*). Proceduralno znanje omogućuje učeniku da primjeni gramatičko pravilo u komunikaciji. Blažević (2007) definira deklarativno znanje kao svjesno znanje, a proceduralno znanje kao nesvesno znanje. Često se postavlja pitanje unapređuje li deklarativno gramatičko znanje učenje.

3. NOVE SPOZNAJE U RAZVOJU GRAMATIČKE KOMPETENCIJE

Hecht i Hadden (1992, u Blažević, 2007) došli su do spoznaje da deklarativno znanje jezika u većini slučajeva vodi ka uspjehu u identifikaciji i korekciji pogrešaka. Navedeni autori impliciraju da nije moguće izravno potvrditi transfer iz deklarativnog u proceduralno znanje, ali činjenice pak potvrđuju tu pretpostavku. Istraživanje navedenih autora svjedoči o važnosti deklarativnih procesa u nastavi stranoga jezika. Mnogi izvorni govornici ispravno koriste jezik a da istodobno nisu u stanju objasniti gramatičko pravilo, što znači da se deklarativno znanje ne prevodi automatski u proceduralno znanje. Pritom je važno osvijestiti određene strategije koje učenicima mogu pomoći pri učenju gramatike kao identificirati vezu između deklarativnoga i proceduralnoga znanja u odnosu na cilj učenja jezika. Primjerice, učenici kojima je cilj čitanje novinskih članaka trebaju se u većoj mjeri fokusirati na deklarativnom gramatičkom znanju i strukturi diskursa kako bi razumjeli relevantni tekst, dok učenici koji namjeravaju živjeti u zemlji u kojoj se govori dotični jezik fokusirat će se više na proceduralnom znanju. Također je važno naglasiti da razvoj deklarativnoga znanja može ubrzati razvoj proceduralnoga znanja. Potrebno je također osigurati prikidan jezični unos temeljem kojeg učenici razvijaju proceduralno i deklarativno znanje. Također je potrebno koristiti one strategije koje rasvjetljavaju veze među jezičnim oblicima, značenju te uporabi gramatičkih pravila. Važno je ograničiti mehaničke drilove koji omogućuju učenicima lakše upamćivanje nepravilnih glagolskih oblika. Ovakvi mehanički drilovi ne razvijaju kod učenika sposobnost točne uporabe gramatičkih pravila u usmenim i pismenim vježbama jer razdvajaju oblik od značenja i uporabe, što u pravilu često rezultira tvrdnjom da je gramatika „dosadna“. Komunikacijski gramatički drilovi omogućuju učeniku

povezivanje gramatičkih oblika, njihovog značenja i uporabe zbog postojanja višestrukih točnih odgovora ([file:///E:/Strategies for Learning Grammar.htm](file:///E:/Strategies%20for%20Learning%20Grammar.htm)). Tschirner (2001) smatra da se gramatička kompetencija ne stječe učenjem, primjenom i mehaničkim uvježbavanjem gramatičkih pravila, odnosno ne postoji izravni put koji vodi od metajezičnih, gramatičkih pravila ka gramatičkoj kompetenciji. Tschirner (2001) naglašava da je za razvoj gramatičke kompetencije potrebno razvijati efikasne strategije učenja gramatike. Riječ je prvenstveno o strategijama koje dozivaju gramatičke elemente u radno pamćenje kako bi uslijedila njihova obrada.

Pri učenju gramatike potrebno je, osim kognitivnih, afektivnih i motivirajućih aspekata gramatičkih vježbi, uključiti i strategije koje izazivaju kreativnost i motivaciju, a prema Rampillon (Schlak, 2000), učenje gramatike treba prije svega pričinjati zadovoljstvo. Ista autorica zalaže se za strategiju „samostalnog otkrivanja gramatike“. Rampillon je prva autorica koja je u njemačkom govornom području izradila prikaz strategija učenja gramatike. Klasične taksonomije strategija učenja iz engleskoga govornog područja (O’Malley/Chamot, 1990, Oxford, 1990) sadrže malo specifičnih informacija o strategijama učenja gramatike. Cilj učenja gramatike je zapravo vođenje učenika kroz proces mehaničkoga usvajanja gramatičkih struktura do razvijanja komunikacijske kompetencije, što podrazumijeva učenje s razumijevanjem. Rampillon (Schlak, 2000) navodi da ukoliko se strategije uspješno koriste izvan didaktičke sredine, možemo kazati da su one doista i uspješne.

Kao što je vidljivo u *Tablici 1.*, većina strategija učenja stranoga jezika koje navodi Oxford (1990) može se primjeniti i za efikasno učenje gramatike. U dalnjem prikazu elaborirane su strategije koje učenicima mogu pomoći pri učenju gramatike.

4. IZRAVNE STRATEGIJE

Prema Oxford (1990), u izravne strategije ubrajaju se strategije pamćenja, kognitivne strategije te kompenzacijске strategije. Strategije pamćenja koje pridonose uspješnom učenju gramatike impliciraju stvaranje mentalnih veza poput grupiranja, asociranja/elaboracije te smještanja novih struktura u kontekst. Neizostavna strategija je primjena slika i zvukova te kvalitetno ponavljanje koje se odnosi na strukturirano ponavljanje odmah nakon učenja u određenom vremenskom razdoblju dok se automatski ne svlada ciljna gramatička struktura (mehanički dril). U strategije pamćenja koje se mogu primjeniti i na učenje gramatike ubraja se aktivno učenje koje uključuje različite mehaničke tehnike. Oxford (1990) daje primjer korištenja mehaničkih tehnika za upamćivanje imenica muškoga, ženskoga i srednjega roda u njemačkom jeziku.

Kognitivne strategije pomažu učeniku u razumijevanju gramatike. Najvažnija kognitivna strategija za učenje gramatike je vježbanje. Strategije vježbanja uključuju ponavljanje gramatičkih struktura uz pomoć glasnoga čitanja, bilježenja, podcrtavanja, označavanja i sl. Osim ponavljanja, strategije vježbanja uključuju formalno vježbanje zvukovnog i pisanih sustava, prepoznavanje i korištenje formula i obrazaca (frazni glagoli u njemačkom jeziku *Wie geht es dir?* ili španjolskom *¿Habla usted inglés?*), prekombiniranje koje podrazumijeva konstruiranje smislenih sintaktičkih oblika pomoći povezivanja poznatih gramatičkih oblika,

restrukturiranje te uvježbavanje u prirodnjoj situaciji. Osim strategije vježbanja, u istu skupinu strategija ubrajaju se strategije primanja i slanja poruka koje uključuju brzo razumijevanje koje pomaže učenicima da brzo prepoznaju gramatičke oblike u novom kontekstu te da se koncentriraju na strukture koje trebaju i žele razumijeti. Osim brzoga razumijevanja, u ovu skupinu ubraja se strategija korištenja izvora kao uporaba gramatika, rječnika, interneta radi boljeg razumijevanja gramatičkoga sadržaja i proizvodnje poruka na jeziku cilju. Jedna od ključnih kognitivnih strategija učenja gramatike je analiziranje i zaključivanje koje uključuju deduktivno zaključivanje poput generaliziranja, analizu izraza, kontrastivnu analizu, prijevod, te prijenos, odnosno transfer. U kognitivne strategije koje vode ka uspješnom učenju gramatike Oxford (1990) navodi strukturiranje ulaznoga i izlaznoga jezičnog materijala poput pisanja bilješki, kratkog sažimanja te naglašavanja, odnosno isticanja bitnog poput podcrtavanja. Podcrtavanje je korisna strategija za učenje gramatike koja omogućava brzo pronaalaženje i pregledavanje važnih informacija u tekstu. Učenici do petoga razreda ne mogu pouzdano razlikovati važno od nevažnog, te stoga strategiju podcrtavanja treba poticati kod starijih učenika (Vizek Vidović et al., 2003). U posljednju skupinu izravnih strategija koje mogu pomoći pri učenju gramatike ubrajaju se kompenzacijске strategije koje uključuju tehniku pogadanja te svladavanja ograničenja u govorenju i pisanju. Pritom se misli na kreiranje novih gramatičkih struktura, uporabu materinskoga jezika, mimika i gesta te traženje pomoći.

U neizravne strategije koje mogu pomoći učenicima pri učenju gramatike Oxford (1990) navodi metakognitivne strategije poput usmjeravanja učenja i povezivanja s već postojećim znanjem, te društvene strategije koje impliciraju suradnju s drugim učenicima s ciljem efikasnijega usvajanja jezika.

Tipologija navedenih strategija učenja koju navodi Oxford (1990) univerzalna je i stoga je primjenjiva i na strategije učenja gramatike. Pritom je razvidno da su neke od strategija koje navodi Oxford (1990) primjereno američkom mentalitetu. Evidentno je da su navedene strategije nadasve korisne te ih treba trajno poticati i osvještavati kod učenika jer se njihovim pažljivim odabirom može postići veći uspjeh u učenju. Strategije učenja gramatike mogu se uspješno poučavati te predstavljaju iznimno važno područje u glotodidaktici.

5. PREGLED ISTRAŽIVANJA

Diehl (1999) u trogodišnjem istraživačkom projektu pod nazivom *Schulischer Grammatikerwerb unter der Lupe* želi istražiti kako učenici stranoga jezika usvajaju pravila njemačke gramatike u didaktičkoj sredini. To je pitanje akutno u posljednjih dvadesetak godina otkako je postavljena znanstvena hipoteza da se gramatika stranoga jezika (L2) usvaja na isti način kao gramatika materinskoga jezika (L1), zapravo pravilnim slijedom kroz faze usvajanja jezika. Navedena hipoteza vrijedi i za vođeno usvajanje jezika, odnosno za usvajanje jezika u didaktičkoj sredini. Ova prirodna sekvenca usvajanja jezika prema rezultatima dosadašnjih istraživanja rezistentna je prema utjecaju u vođenoj nastavi, što ponovno implicira da učenici prihvataju nastavu gramatike samo u slučaju ako je orientirana prema prirodnom slijedu usvajanja jezika. U istraživanju je sudjelovalo 220 učenika

francuskoga jezika koji uče njemački kao drugi strani jezik u osnovnim i srednjim školama u Ženevi, Švicarska, a korpus je sastavljen od pisanih eseja. Rezultati su potvrđili postavljenu hipotezu, te su pokazali da se i u didaktičkoj sredini učenici koriste strategijama usvajanja gramatike koje su vrlo slične onima koje su opservirane u uvjetima prirodnoga usvajanja jezika. Rezultati istraživanja strogo podržavaju Pienemannovu hipotezu *Teachability hypothesis* (Diehl, 1999) koja zastupa mišljenje da podučavanje gramatike može biti efikasno ukoliko se uzmu u obzir slijed i strategije prirodnoga usvajanja jezika.

U istraživanju je sudjelovalo 30 nastavnika njemačkoga jezika koji su tijekom dvogodišnjega istraživanja prikupljali korpus sačinjen od osam eseja na temu slobodnoga izražavanja. Iz svakog od 30 razreda odabran je reprezentativan uzorak od 10 učenika čije su radevine nastavnici analizirali. Uspostavljen je znanstveni tim sastavljen od pet lingvista sa Sveučilišta u Ženevi koji su napravili detaljnu analizu podataka te interpretirali istraživanje vezano za usvajanje prvoga i drugoga stranog jezika. U navedenom projektu stavljen je naglasak na usvajanje gramatičkih struktura, što ni u kojem slučaju ne podupire činjenicu da se gramatici daje apsolutni prioritet u procesu usvajanja jezika. Bitno je naglasiti činjenicu da svi sudionici projekta zastupaju mišljenje da je gramatičko znanje samo dio aspekta opće jezične kompetencije. Izgradnju jezične kompetencije u nijednom području nije moguće tako jasno observirati kao u području gramatike. Nije slučajnost da dosadašnja istraživanja u području usvajanja prvoga i drugoga stranog jezika, bilo prirodna ili vođena, imaju za predmet istraživanja upravo gramatičke strukture. Predmet istraživanja bilo je usvajanje glagolske i imeničke morfologije kao i rečenični modeli. Istraživanje je provedeno na način da su u sastavcima učenika obilježene određene pogreške vezane za konjugaciju i deklinaciju, kao i za rečenične strukture. Kroz taj se postupak dobio uvid u promatranje koja se gramatička pravila mogu bez većeg odstupanja integrirati u jezično znanje učenika, a kojima je potrebno dulje razdoblje „inkubacije“ dok ne postanu produktivni u učeničkim sastavcima. Istovremeno je na učeničkim radovima verificirano za kojim alternativnim rješenjima učenici posežu, odnosno koje strategije uključuju u situaciji kada ne poznaju određeno gramatičko pravilo. Općenito se može izvesti zaključak da se promatrani učenici intenzivno bave usvajanjem pravila njemačke gramatike, i to na drugačiji način nego što čine klasični učenici stranoga jezika. Navedeno bi se moglo objasniti činjenicom da učenici iz inputa vrše selekciju najčešćih fraza koje memoriraju, a da pritom ne vode računa o gramatičkim vezama (npr. ich gehe in die Schule / ich bin in die Schule). Navedeni izrazi često se u literaturi nazivaju „chunks“ i karakteristični su za ranu fazu usvajanja jezika (L1 i L2). Ovo je istraživanje potvrdilo da navedeni izrazi i u kasnijim fazama usvajanja jezika zauzimaju značajno mjesto, što se nije očekivalo na početku istraživanja. Iz ovoga istraživanja proizlazi da učenici koriste različite strategije poput generaliziranja, deduktivnoga zaključivanja i kritičkoga razmišljanja. Oni također nerijetko posežu za materinskim jezikom (L1) kada im se prijenos učini smislenim i od pomoći. Pritom imaju značajne intuicije o transferiranju gramatičkih fenomena: npr. u području morfologije preuzimaju francusku fleksiju, pri rasporedu glagola u rečenici koriste se francuskim osnovnim modelom kao polazišnom hipotezom. Dobra strana ovog istraživanja je u tome što je pokazalo da se školska djeca susreću s drugim jezikom (L2) u njegovom „prirodnom“ obliku, a ne s reduciranim unosom iz kojeg su izfiltrirane

određene gramatičke strukture koje nisu obrađivane na nastavi – uz prepostavku da su sadržaji koji se obrađuju prilagođeni dobi učenika i njihovim interesima. Važna je činjenica da se istraživanje dotaklo i pitanja gramatičkih pogrešaka. Također ukazuje na činjenicu da je potrebno razviti novi vid razumijevanja za funkciju pogrešaka u procesu usvajanja jezika. Pogrješke su zapravo pokazatelj stupnja usvojenosti jezika. Sastavci bez pogrešaka nisu automatski pokazatelj za usvojenost jezika, oni mogu biti rezultat spretne uporabe strategija izbjegavanja pogrešaka, „chunkova“ i morfoloških homonima. Pritom je ključna strategija ukazivanja na počinjenu pogrešku kroz adekvatno osvještavanje gramatičkoga pravila. U istraživanju se navodi potreba za institucionalizacijom nove prakse evaluiranja, što pruža smjernice za daljnja istraživanja.

6. ZAKLJUČAK

Strategije učenja gramatike predstavljaju iznimno važno područje u suvremenoj nastavi stranoga jezika. Gramatika predstavlja jezičnu stvarnost, ona je sredstvo koje omogućava razumijevanje jezika, te je stoga potrebno razviti novu motivaciju za učenje gramatike. Pritom je učenje otkrivanjem kojeg propagira Menzel (Hoffmann, 2004) dobar način učenja gramatike.

Rezultati istraživanja provedenih na ovom području ukazuju na činjenicu da se uporaba strategija učenja, pa tako i strategija učenja gramatike, može uvježbati. Pri tome je ključna uloga nastavnika koji učenicima treba osvijestiti postojanje različitih strategija učenja kako bi učenje rezultiralo većim uspjehom. Na temelju teorijskih postavki i rezultata istraživanja očito je da se gramatika stranoga jezika usvaja na isti način kao i gramatika materinskoga jezika. Potrebno je povezati nova znanja s već postojećima, odnosno moguće je integrirati nove oblike i strukture tek nakon što su usvojena pravila iz prethodnih faza. Kako je u hrvatskim školama prije četiri godine započeo projekt ranoga učenja stranoga jezika, bilo bi korisno istražiti kako učenici u nižim razredima uz pomoć odgovarajućih strategija uče gramatiku te koje strategije učenja gramatike poznaju. Također bi bilo korisno istražiti na koji način nastavnici poučavaju gramatiku te koje strategije pri tome koriste. Skehan (Edmonson, House, 2006) smatra da će učenici, budu li koristili široku paletu raznovrsnih strategija učenja, biti uspješniji, a njihov uspjeh korelira s varijablama poput dobi, motivacije, inteligencije, nadarenosti za strani jezik i drugim individualnim faktorima.

Za razvoj gramatičke kompetencije potrebno je razvijati efikasne strategije učenja gramatike. Prikladna uporaba navedenih strategija zasigurno će rezultirati većim uspjehom u učenju.

Dodatak

Tablica 1. Strategije učenja stranoga jezika (Oxford, 1990)

Izravne strategije	Neizravne strategije
I Strategije pamćenja	I Metakognitivne strategije
A. Stvaranje mentalnih veza	A. Usmjeravanje učenja
- grupiranje	- pregled i povezivanje s poznatim materijalom
- asocijacija/elaboracija	- usmjeravanje pažnje
- smještanje riječi u kontekst	- odgađanje produkcije s usmjeravanjem na slušanje
B. Primjena slika i zvukova	B. Određivanje i planiranje učenja
- uporaba predodžbi	- spoznaje o učenju jezika
- semantičke mape	- organiziranje
- uporaba ključnih riječi	- određivanje ciljeva
- prikaz zvukova u memoriji	- identificiranje svrhe jezičnoga zadatka
C. Kvalitetno ponavljanje	- plan za jezični zadatak
- strukturirano ponavljanje	
D. Aktivno učenje	C. Evaluiranje vlastitog učenja
- fizička reakcija ili osjet	- samopromatranje
- mehaničke tehnike	- samovrednovanje

II Kognitivne strategije	II Afektivne strategije
A. Vježbanje <ul style="list-style-type: none"> - ponavljanje - vježbanje zvukovnog i pisanog sustava - prepoznavanje i upotreba formula i obrazaca - rekombiniranje - prakticiranje u prirodnom okruženju 	A. Smanjivanje anksioznosti <ul style="list-style-type: none"> - relaksacija, duboko disanje, meditacija - glazba za opuštanje - smijeh
B. Primanje i slanje poruka <ul style="list-style-type: none"> - brzo razumijevanje - korištenje izvora 	B. Ohrabriranje samoga sebe <ul style="list-style-type: none"> - razvijanje pozitivnih misli o sebi - riskiranje - samonagradjivanje
C. Analiziranje i zaključivanje <ul style="list-style-type: none"> - deduktivno zaključivanje - analiza izraza - kontrastivna analiza - prevodenje - transfer 	C. Provjera emocionalnog stanja <ul style="list-style-type: none"> - slušanje svog tijela - uporaba kontrolne liste - pisanje dnevnika učenja - razgovor s nekim o vlastitim osjećajima
D. Strukturiranje ulaznog i izlaznog jezičnog materijala <ul style="list-style-type: none"> - pisanje bilježki 	III Društvene strategije <p>A. Postavljanje pitanja <ul style="list-style-type: none"> - traženje pojašnjenja ili - potvrde - traženje učenika da ga se ispravi </p>

<ul style="list-style-type: none"> - kratko sažimanje - naglašavanje <p>III Kompenzacijске strategije</p> <p>A. Pogađanje</p> <ul style="list-style-type: none"> - uporaba jezičnih znakova - uporaba ostalih znakova <p>B. Savladavanje ograničenja u pisanju i čitanju</p> <ul style="list-style-type: none"> - uporaba materinskog jezika - traženje pomoći - mimika i geste - djelomično ili potpuno izbjegavanje komunikacije - izbor teme - prilagodba poruke - kreiranje novih riječi - uporaba istoznačnica 	<p>B. Suradnja s drugima</p> <ul style="list-style-type: none"> - suradnja s uspješnim govornicima jezika - suradnja s vršnjacima <p>C. Poistovjećivanje s drugima</p> <ul style="list-style-type: none"> - razvoj kulturnog razumijevanja - svjesnost o tuđem mišljenju i osjećajima
--	---

LITERATURA:

- Bachel, D. (2005): *Autonomes Lernen - in Theorie und Praxis*, http://www.g-daf-es.net/salamanca_auf_deutsch/projekt/db2.pdf. (26. 2. 2007.)
- Blažević, N. (2007): *Grundlagen der Didaktik und Methodik des Unterrichts Deutsch als Fremdsprache*. Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, 101-115.

- Cohen, A. (1998): *Strategies in Learning and Using a Second Language*. New York, Addison Wesley Longman.
- Diehl, E. (1999): *Schulischer Grammatikerwerb unter der Lupe: Das Genfer DiGS-Projekt*. Bulletin Suisse de linguistique appliquée 70, 7-26 http://www.vals-asla.ch/cms/fileadmin/ly_valsasla/usermedia/diehl70.pdf. (25. 2. 2007.)
- Edmonson, W., House, J. (2006): *Einführung in die Sprachforschung*, 2. Auflage. UTB für Wissenschaft, Francke Verlag.
- Hoffmann, L. (2004): *Funktionaler Grammatikunterricht: Grundschule*, <http://home.edo.uni-dortmund.de/~hoffmann/PDF/FGG.pdf>. (26. 2. 2007.)
- Mihaljević Djigunović, J. (2002): *Strah od stranoga jezika*. Naklada Ljekavak, Zagreb.
- NCLRC-The Essentials of Language Teaching, Strategies for learning Grammar, [file:///E:/Strategies for Learning Grammar.htm](file:///E:/Strategies%20for%20Learning%20Grammar.htm) (14. 6. 2007.)
- O'Malley, M. J., Chamot, A. U. (1999): *Learning Strategies in Second Language Acquisition*. Cambridge University Press.
- Oxford, R. (1990): *Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know*. Boston, MA, Heinle&Heinle Publishers.
- Prebeg-Vilke, M. (1977): Uvod u glotodidaktiku. Teorija nastave stranih jezika s posebnim obzirom na engleski jezik. Školska knjiga, Zagreb.
- Schlak, T. (2000): *Adressatenspezifisches Lernstrategietraining im DaF-Unterricht, eine empirische Untersuchung*. Linguistic online 10,1/02, file:///H:/T_Schlak_Lernstrategietraining.htm (25. 2. 2007.)
- Tschirner, E. (2001): Kompetenz, Wissen, mentale Prozesse: Zur Rolle der Grammatik im Fremdsprachenunterricht. In H.Funk&M.Koenig, Hrsg., Kommunikative Didaktik in Deutsch als Fremdsprache-Bestandaufnahme und Ausblick. Festschrift fuer G. Neuner, Muenchen, Iudicium, <http://www.uni-leipzig.de/herder/mitarbeiter/tschirner/lehre/lingu/tschneun.doc> (14. 6. 2007.)
- Vizek Vidović, V., Rijavec, M., Vlahović Štetić, V., Miljković, D. (2003): *Psihologija obrazovanja*. Zagreb, IEP-VERN'.

DIE ENTWICKLUNG DER GRAMMATISCHEN KOMPETENZ MIT HILFE VON EFFENZIELLEN GRAMMATIKBEZOGENEN LERNSTRATEGIEN

ZUSAMMENFASSUNG

Lernstrategien sind ein aktuelles Forschungsgebiet in der Fremdsprachendidaktik. Lernstrategien wurden von der Sprachwissenschaftlerin R. Oxford (1990) als Schritte bezeichnet, die der Schüler unternimmt, um sein eigenes Lernen zu verbessern. Entsprechende Lernstrategien resultieren in verbessertem Können und besserer Selbstsicherheit.

Zur Entwicklung grammatischer Kompetenz müssen effenzielle Lernstrategien entwickelt werden. Dies sind vor allem Strategien, die grammatische Elemente ins Arbeitsgedächtnis holen, damit sie dort verarbeitet werden können.

Die Ergebnisse dieses Forschungsprojekts haben gezeigt, wie Fremdsprachenschüler die Regeln der deutschen Grammatik erwerben. Es wurde die Hypothese aufgestellt, dass die Grammatik von Fremdsprachen (L2) auf analoge Weise erworben wird wie die der Muttersprache (L1), nämlich in einer geordneten Abfolge von Erwerbsphasen. Die Untersuchung hat ebenso bewiesen, dass beim gesteuerten Spracherwerb, d.h. beim Spracherwerb in der didaktischen Umgebung die ähnlichen Strategien des Grammatikerwerbs von den Schülern benutzt wurden, die beim natürlichen Spracherwerb observiert wurden.

Stichwörter: grammatische Kompetenz, Lernstrategien zum Grammatikerwerb, gesteuerter Grammatikerwerb, kognitive Strategien